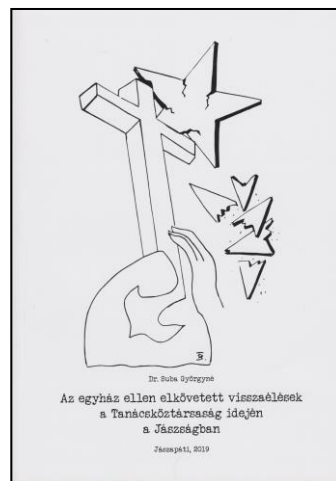

Újabb könyv a jászok történetének egy darabkájáról

Dr. Suba Györgyné: Az egyház ellen elkövetett visszaélések a Tanácsköztársaság idején a Jászságban

A Tanácsköztársaság diktatúrájának 100. évfordulóján értékes könyv jelenhetett meg Suba Györgyné tollából, amelyben feltárja az egyház ellen elkövetett atrocitásokat. A diktatúra idejéről nekünk nem a valóságot tanították még az elmúlt században, s valljuk be a rendszerváltoztatás után sem mertek sokan a témához nyúlni. Sőt, mind a mai napig igyekeznek elhallgatni a rezsim emberiség ellenes voltát, különösen az egyház ellen elkövetett visszaélések szempontjából.

Volt időm Suba Györgyné – alaposágát, lokálpatriótaságát megismerni, s nagy érdeklődéssel olvastam a könyv kéziratát – kétszer is. Most is megtapasztalhattam aprólékosságát: mindennek inkább kétszer járjunk utána, mielőtt leírnánk! A szerzőnek szíve van a Jászsághoz, különösképpen a jászföld népéhez. A kötetben elmondja az eseményeket, pontos hivatkozásokkal kiegészítve, melyek a különböző írásos anyagokban, visszaemlékezésekben, vagy nyomtatásban jelentek meg (ebből van a legkevesebb), szemléletesen tárja az olvasó elé a száz évvel ezelőtti sötét korszak történéseit. Az ismeretek bővítése mellett emberileg is gazdagodhatunk a könyv lapozgatása közben. A mű rendkívül tapintatos, a tárgyilagosság és pontosság mellett nem ítél el senkit sem, nem minősíti a tetteket.

Az egyház és állam viszonyának rendezését a diktatúra úgy gondolta elvégezni, hogy börtönbe zárja a plébánost, hátha majd szétszéled a nyáj. De arra nem számított, hogy három, a történelem viharában edződött káplán – érseki megbízással – majd tovább viszi a fáklyát. A hitoktatás megszüntetésével minden felekezetet sújtott a direktórium, de alkalmazkodtak a helyzethez, így megtartották a hittanórákat a templomban, gyülekezeti házakban. A diktatúra vezetői magukat nem tartották vallásosnak – sőt, éppenséggel károsnak tartották az egyén ilyen irányú vallásos elköteleződését. A rezsim vallás- és egyházellenes politikáját a Forradalmi Kormányzótanács XXIV. rendelete deklarálta, amely intézkedett az állam és az egyház szétválasztásáról, valamint az egyházi kezelésben lévő oktatási és nevelési intézmények állami kézbe történő áthelyezéséről. 1919. április 27-én a Közoktatásügyi Népbiztosság rendeletére állították fel a Faber Oszkár által vezetett Vallásügyi Likvidáló Biztosságot, amely az egyházi vagyon kisajátítását rendelte el – a szertartásokhoz szükséges épületek és eszközök kivételével, a szerzetesektől pedig az egyházi pálya elhagyását tanúsító nyilatkozatot követeltek. Az időszakban komoly egyházellenes propaganda működött.

Egy júliusi incidensről Kocsis István, káplán, (megbízott plébános) így számol be az Egeri Egyházmegyei Közlönyben: „Júliusban, mikor a direktórium elvtársak a szigeti vendéglőben bőségesen ettek ittak, a szegény népnek kukorica kenyere sem volt. A proletár asszonyok kezdtek lázadni, napról-napra nagyobb volt a népcsődület a főtéren. Elveszik a veres őrtől a puskát a mérges asszonyok és azzal verik meg, naponta hallottunk puska lövéseket egyelőre még csak a levegőbe. Már akkor Sándor Oszkár szerint nem volt elég terrorista helyben, és egy Pestről hozott terrorista, nagyon gonosz szándékú, állítólag volt vasesztergályos lett a város katonai parancsnoka. Vitéznek (Sándor, szerk.) hívták. Ez az emberek szemébe soha nem néző alak a következő szavakkal csendesítette az éhező asszonyokat: Tudom, ki lázítja magokat. Majd felakasztom ide a szabadságoszorpra a papokat és akkor majd jobb lesz a kenyér.”

Számomra a legmegdöbbentőbb a túszedés című fejezet volt, az önkény vezetői 27 berényi embert gyűjtöttek össze, azzal a céllal, hogy rajtuk torolja meg, ha az emberek nem tolerálnák az intézkedéseket.

Kitekintést kaphatunk a műben más településeken végrehajtott egyházellenes atrocitásokra is, mint például Jászkarajenőn Kósa József plébános és Hornyik Károly vértanúságára.

1919. július 13-ra népgyűlést hirdettek. Erre az alkalomra Bokányi Dezső híres szónokot hívták el. Arra gondoltak, hogy tüzesítő beszédet mondva talán sikerül lecsillapítania a jászokat. B-

terv gyanánt a környező épületekben és utcákban géppuskásokat helyeztek el, arra az esetre ha rosszra fordulnának az események. A szónok nem zavartatta magát, amikor a tömegből közbevetéseket, ellenvéleményeket fogalmaztak meg. Azonban azt már nem tűrhették, hogy tömeg zúgó lármája a szónokba belefojtsa a szót. Előbb egy lövés dördült, majd kürtszóra megszólaltak a golyószórók, véres csapásokat hasítva a védekezésre képtelen tömegbe. Az eredmény tíznél több halott, közel negyven súlyos sebesült, és száznál több könnyebb sérült. Az esemény után Vágó Béla hadseregparancsnok méltóképpen kívánta megbüntetni a diktatúra ellen fellázadó berényiket, bár kivégzésre nem került sor, hárommillió korona hadisarcot mégis kivetett. Heiszler Károly járta a város és „Pénzt, vagy életet!” felszólítással terrorizálta a lakosságot.

A könyv használhatóságát segítik a név- és tárgymutatók, melyek soha el nem hagyható részei Suba Györgyné munkáinak. Természetesen nem jöhetett volna létre a könyvkiadás az előfizetők és támogatók csapata nélkül.

Egy szomorú tényre is fel szeretném hívni a figyelmet, egy negatívumra. Még 100 kutató, 100 ennyi munkával tovább kutathatná a jázsági településeink a Tanácsköztársaság diktatúrájának eseményeit, akkor is találna újdonságokat, közölni valókat. A történetírás olyan, mint egy puzzle, ezzel a könyvvel most helyére került egy-két kirakós elem, de a történet még nem teljes, még lehet tovább árnyalni.

A könyv kiadását a Jászapátiak Baráti Egyesülete támogatta. Ezúton is szeretném tiszteletemet kifejezni a kultúra, a Jázság történelme iránti elkötelezettségükért.

A könyvet nyugodt szívvel ajánlom az olvasó figyelmébe, helye van a könyvespolcon, és bármikor kézbe vehető, hiteles „forrásként” is tekinthetünk rá, éppen a fentebb felsorolt érényei alapján.

Szombathely, 2020. február hó

fr. Varga Kamill ofm: